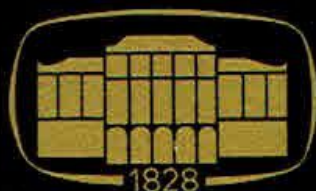

Régi magyar dallamok tára II.

Papp Géza

A XVII. század
énekelte
dallamai

Akadémiai Kiadó, Budapest

a variálódás folyamatáról, másrészt a dallamok felekezetenként változó életéről, alakulásáról. A reformátusok gyakorlatában élő dallamokat a kolozsvári (1744)⁷⁶ és a debreceni (1778)⁷⁷ kiadású énekeskönyvek őrizték meg, halotti énekeiket 1769 (Nagyenyed),⁷⁸ illetve 1778 (Pest)⁷⁹ és 1780 (Debrecen)⁸⁰ óta jelentették meg hangjegyes kiadásban. Az első kolozsvári énekeskönyv jóformán változatlanul még 1751-ben és 1761-ben is megjelent. Az utánuk következő jelentősebb énekeskönyv (1777, 1778)⁸¹ már a gyülekezeti ének reformjának jegyében készült, méginkább az 1837. évi kiadás.⁸² Az 1778-as kiadású nagy debreceni énekeskönyvet Maróthi kiadványa („A Soltároknak négyes notái”, Debrecen 1743), s annak 1774. évi kiadásához csatolt függelék énekanyaga készítette elő.⁸³ A „debreceni” dallamok kisebb-nagyobb eltérést mutatnak az erdélyi gyakorlattal szemben, de ez utóbbin belül sem beszélhetünk teljes egységről. Erről tanúskodnak az erdélyi Orbán Zsigmond kéziratának (1766)⁸⁴ változatai. A halotti énekek a különböző kiadásokban még nagyobb változatot mutatnak. A nagyenyedi „Halott temetéskorra való énekek” további kiadásairól ugyan nem tudunk, a Losontzi-féle „Halotti énekek” azonban 1778 óta, a debreceni halotti énekeskönyv pedig 1780 után ismételtelen megjelentek. Az utóbbi kottázása jóval megbízhatóbb az előbbinél, bár nem hibátlan. Ennek alapján készülhetett a pápai halottaskönyv 1841. évi kottás kiadása.⁸⁵ A református kollégiumokban készült XVIII. századi diákmelodiáriumi sokat merítettek ezekből a gyűjteményekből; mint forrásokra azonban csak akkor hivatkoztunk rájuk, ha a nyomtatott énekeskönyvektől független variáns dallamokról volt szó.⁸⁶ Ugyanilyen elbírálás alá esik az ún. „Debreceni toldalék” is, amely a kolozsvári kiadású énekeskönyvekből másolt kéziratnak látszik.⁸⁷

Ru 1744 ⁷⁶ Kötetünkben közölt dallamai: 33/III., 85/III., 92/II., 116/II., 120b, 149a/III., 171/II., 234b/II., 234e/I., 237/III., 253/II., 265/II., 271/II., 294., 306., 319/I., 322., 356. sz. (18 dallam).

D 1778 ⁷⁷ Kötetünkben közölt dallamai: 62a/III., 171/III. (1774), 230/III., 234b/I. (1743), 234e/II. (1774), 237/IV., 303., 304., 305., 307., 319/II. (1774), 320., 323., 357. (1774) sz. (14 dallam).

Ru 1769 ⁷⁸ Kötetünkben közölt dallamai: 95/II., 125c/II., 198/III., 222b/I., 289., 297., 299., 301/I., 302/I., 313/I., 316/I., 317., 335., 341., 342., 346., 349a/I., 349b/I., 353., 354. sz. (20 dallam).

⁷⁹ Kötetünkben közölt dallamai: 290/II., 300., 315/I., 336., 347. sz. (5 dallam).

D 1780 ⁸⁰ Kötetünkben közölt dallamai: 95/III., 125b/I—II., 222a/II., 222b/II., 290/I., 295/II., 298., 302/II., 318., 344., 348/I., 349a/II., 349b/II., 355/I. sz. (15 dallam).

Ru 1751/61 ⁸¹ Egyetlen dallamát közöljük, amely az előző kolozsvári kiadásokban nem fordul elő: 358/I.

⁸² Kötetünkben közölt dallamai: 253/III., 319/III., 358/II. sz. (3 dallam). — A református énekeskönyvek reformjáról ld. *Cs. Tóth*: A református gyülekezeti éneklés, 158—82. l. és RMDT I., 36. kk.

⁸³ Ld. a 77. lábjegyzetet.

⁸⁴ Székelyudvarhely, ref. kollégium kv. (Jelzete: Y. 1353.). SzTA I. 123. és Pótlás I. 14., *Stoll*, 283. — Anyagát Szabolcsi Bence és Benkő András másolatából ismerem. Kötetünkben közölt dallamai: 125c/I., 129/II., 334., 345. sz. (4 dallam).

⁸⁵ *Vö. Cs. Tóth*: Halottas énekeskönyveink dallamai. ZTT I. 287. — A pápai halottaskönyvből 5 dallamot közlünk: 301/II., 315/II., 316/II., 349b/III., 355/II. sz.

⁸⁶ Nyomtatott forrásokban nem található istenes énekeiket ld. *Bartha*: A XVIII. század magyar dallamai. Bp. 1935. 160—190. sz. — Kovács Ferenc kézírata (1777—1801 — MTA Régi s újabb írók 8r 62. sz.; SzTA II. 164., *Stoll*, 326.) alapján itt csak egy dallamot közlünk.: 348/III. sz.

⁸⁷ A Debreceni Schola estvéli könyörgése c. nyomtatványnak (1672) a debreceni Nagykönyvtárban őrzött példányához kötve.